

3 HYVINVOINTIOSASTO

Perustehtävä/Toiminta-ajatus - Muutokset 2027

Hyvinvointiosaston perustehtävänä on vastata kunnan poikkihallinnollisesta hyvinvoinnin laaja-alaisesta edistämisestä. Hyvinvointiosaston toimintaa ohjaavat kuntastrategiaan sekä laajaan hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan kirjatut visiot, päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet. Hyvinvointiosaston tavoitteena on tukea kaikenikäisten vaalalaisten hyvinvointia yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Hyvinvointityön lähtökohtana on kuntalaisten koettu hyvinvointitieto sekä indikaattoritieto. Keskeisenä työtapana on työskentely eri verkostoissa. Hyvinvointiosaston johdolla tehtävää kuntalaisten hyvinvointia edistävää työtä ja taloutta kuluvalle valtuustokaudella ohjaava laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2025-2029 hyväksyttiin valtuustossa joulukuussa 2025. Kyseisen asiakirjan pohjalta laaditaan tarkennettu vuosittainen kuntastrategian ja hyvinvointityön strategisten tavoitteiden toteuttamista tukeva hyvinvointisuunnitelma.

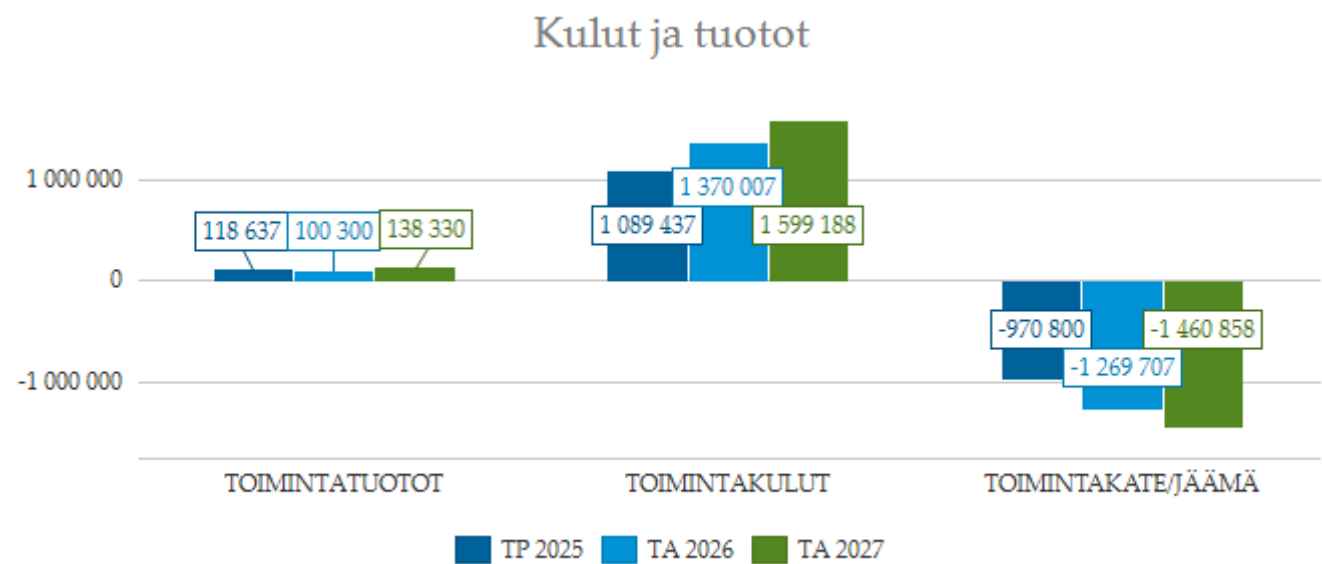
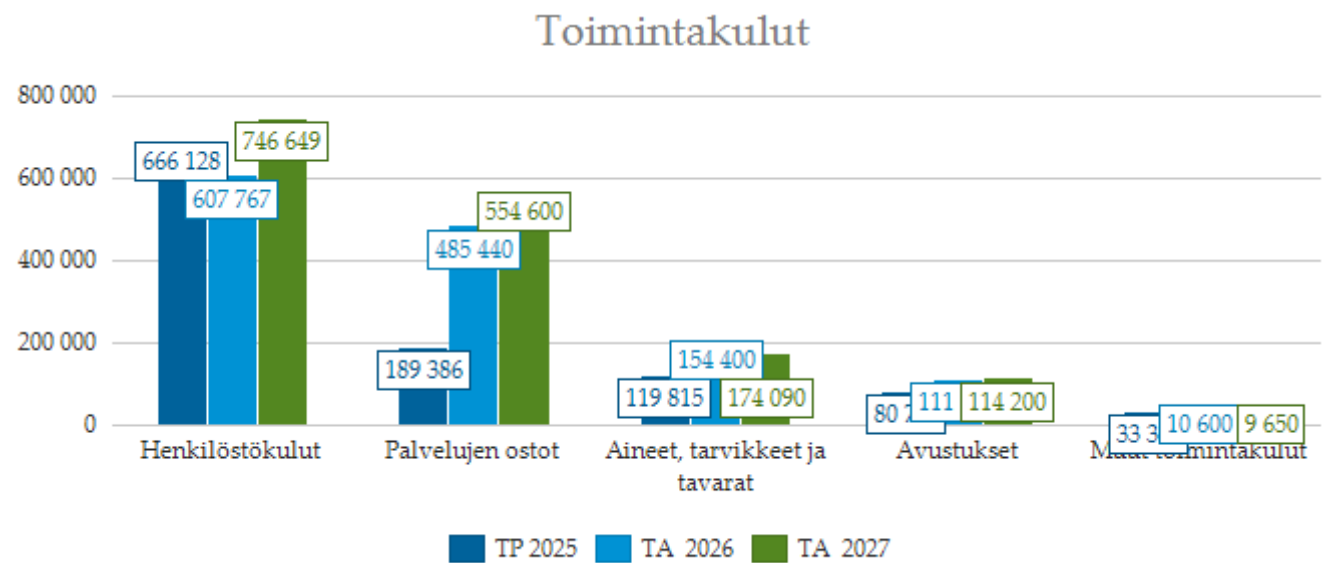
Hyvinvointiosaston vastuualueeseen kuuluvat hyvinvointipalvelut (sis. kotoutuminen), liikunta-palvelut, nuorisopalvelut, kirjastopalvelut sekä kulttuuripalvelut (sis. Lamminahon museotoiminnan). Hyvinvointiosaston johtajana toimii hyvinvointijohtaja ja vakituiseen henkilökuntaan kuuluvat hyvinvointisuunnittelija, hyvinvointikoordinaattori, palvelusihteri, hankekehittäjä, vapaa-ajanohjaaja, nuoriso-ohjaaja sekä etsivä nuorisotyöntekijä. Kirjastossa työskentelevät kirjastonhoitaja ja kirjastovirkailija. Lisäksi kesän ajaksi palkataan Lamminahon museolle kaksi museo-opasta. Lisäksi vuoden talousarvioon on varattu määräraha lisäresurssiin nuoriso- ja kulttuuripalveluihin osaksi vuotta.

Hyvinvointiosaston hyvinvointityön painopistealueet ja keskeiset tavoitteet sekä niihin liittyvät toimenpiteet seurantamittareineen esitellään erillisessä hyvinvointisuunnitelmassa vuodelle 2027. Suunnitelman rakenne pohjaa laajan hyvinvointisuunnitelman mukaiseen, kolmeen eri ikäkauteen (lapset ja nuoret, työikäiset ja ikäihmiset). Näin varmistetaan osaltaan koko elinkaaren huomioiminen vaalalaisessa hyvinvointityössä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa on kaiken ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä tukevaa ja edistävää, laaja-alaista, yhteistyössä tehtävää kuntien toimintaa, jossa oman työn lisäksi hyödynnetään laajasti eri toimijoiden osaamista tukemassa asukkaiden hyvinvointia (Kuntaliitto 2024). Tavoitteellista hyvinvointityötä toteutetaan ja seurataan vuonna 2027 hyvinvointiosaston lisäksi poikkihallinnollisesti kunnan eri osastojen kanssa. Lisäksi hyvinvointityötä tehdään hyvässä ja tiiviissä yhteistyössä järjestöjen, yritysten, seurakunnan, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sekä erilaisten alueellisten ja valtakunnallisten verkostotoimijoiden kanssa.

Hyvinvointiosaston talousarvion toimintakate vuonna 2027 on -1 460 858 euroa. Vuonna 2026 vastaava luku oli noin -1 269 707 euroa. Toimintakatteen nousua selittävät muun muassa henkilöstökustannusten nousu (138 881 euroa) sekä täysin uusina kustannuksina Vaalan kunnan historia teoksen aiheuttamat kustannukset ja kyläradion perustaminen. Kulttuuripalveluihin on varattu määrärahaa Valentin Vaala- elokuvafestivaalin sekä Vaalan venetsialaiset tapahtuman toteutta-

miseksi valtuuston seminaarissa syyskuussa 2026 tekemän linjauksen mukaisesti. Lisäksi yläkouluikäisille nuorille on tarkoitus aloittaa kerran viikossa järjestettävä mopopaja yhteistyössä paikallisen yrittäjän kanssa.

VAALAN KUNTA	TP2025	TA2026	TA2027
TOIMINTATUOTOT	118 637	100 300	138 330
TOIMINTAKULUT	-1 089 437	-1 370 007	-1 599 188
Henkilöstökulut	-666 128	-607 767	-746 648
Palvelujen ostot	-189 386	-485 440	-554 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-119 815	-154 400	-174 090
Avustukset	-80 799	-111 800	-114 200
Muut toimintakulut	-33 309	-10 600	-9 650
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-970 800	-1 269 707	-1 460 858
VUOSIKATE	-970 800	-1 269 707	-1 460 858
TILIKAUDEN TULOS	-1 004 347	-1 303 047	-1 500 508
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-1 004 347	-1 303 047	-1 500 508

3.1 Hyvinvointipalvelut

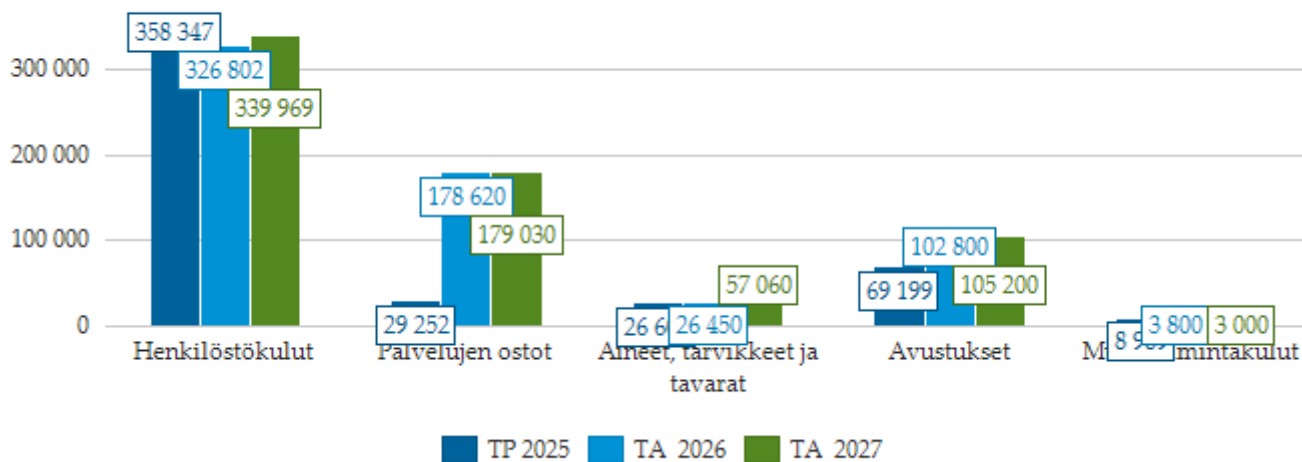
Perustehtävä/Toiminta-ajatus - Muutokset 2027

Hyvinvointipalveluita ovat kaikki sellaiset palvelut, joita kunta järjestää kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2025-2029 valmistui valtuuston hyväksyttäväksi vuoden 2025 lopulla. Tämän strategisen asiakirjan ja siihen valittujen painopisteiden perusteella on laadittu hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2027, joka on tämän talousarviokirjan erillisenä liitteenä.

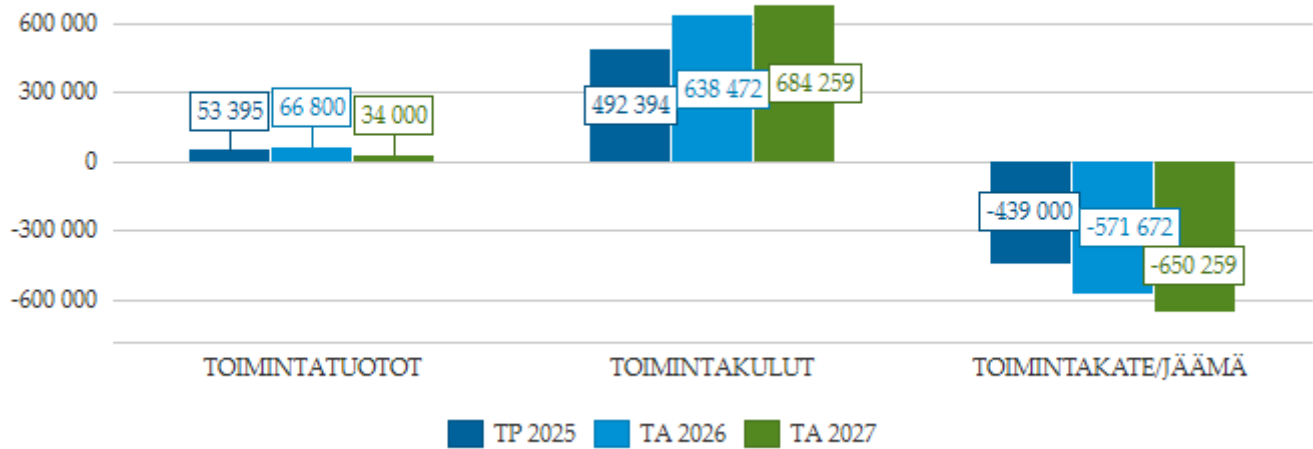
Hyvinvointiosasto organisoi myös kunnan vaikuttamistoimielinten toiminnan. Vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisoneuvosto, vanhus- ja vammaisneuvosto, vapaa-ajan asukasneuvosto sekä kyläneuvosto. Säännöllisesti kokoontuu myös kehittäjäasukkaiden ryhmä, johon kuuluu työikäisiä henkilöitä. Kehittäjäasukkaat voivat osallistua erillisillä toimeksiannoilla hyvinvointia kehittäviin toimiin mm. hankesuunnitteluun.

Vuonna 2026 aloitettiin Vaalan kunnassa asumisneuvonnan palvelu. Palvelun tarkoituksena on tarjota ennaltaehkäisevästi neuvoja eri ikäisten kuntalaisten asumiseen haasteisiin ja osaltaan vahvistaa hyvää sekä turvallista asumista Vaalan kunnassa. Asumisneuvonnan palvelu toteutetaan yhteistyössä Kiinteistö Oy Vaalan Niskan kanssa. Asumisneuvonnan käynnistämiseen on saatu valtionavustusta ja sitä haetaan myös vuodelle 2027.

Toimintakulut

Kulut ja tuotot

	TP2025	TA2026	TA2027	Muutos% TP2025-TA2026	Muutos% TA2026-TA2027
TOIMINTATUOTOT	53 395	66 800	34 000	25,11 %	-49,10 %
TOIMINTAKULUT	-492 394	-638 472	-684 259	29,67 %	7,17 %
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-439 000	-571 672	-650 259	30,22 %	13,75 %

3.2 Liikuntapalvelut

Perustehtävä/Toiminta-ajatus - Muutokset 2027

Liikuntapalveluiden tavoitteena on edistää kuntalaisten kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä sekä fyysistä aktiivisuutta tukemalla liikunnan harrastamista sekä vahvistamalla elinvoimaista kansalaistoimintaa paikallistasolla. Liikuntapalvelut tukevat kuntalaisten liikkumista tarjoamalla liikuntapaikkoja- ja välineitä maksutta yhdistysten ja kuntalaisten käyttöön. Yhteistyötä liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi tehdään myös Pohjois-Pohjanmaan liikunnan kanssa vuosille 2026-2028 tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi kunta subventoi kuntalaisille uimalippuja sekä Rokua Health & Spasta että Kajaanin Kaukavedestä. Kunta järjestää lisäksi uintiretkiä ohjattuine vesijumppineen Rokualle ja ohjattua kuntosaliliikuntaa ikäihmisille sekä erityisryhmille (kehitysvammaiset ja mielenterveyskuntoutujat). Lisäksi talousarvioon on varattu määräraha 7.-9.-luokkalaisille nuorille tarkoitettuun 10 kerran kuntosalikorttiin.

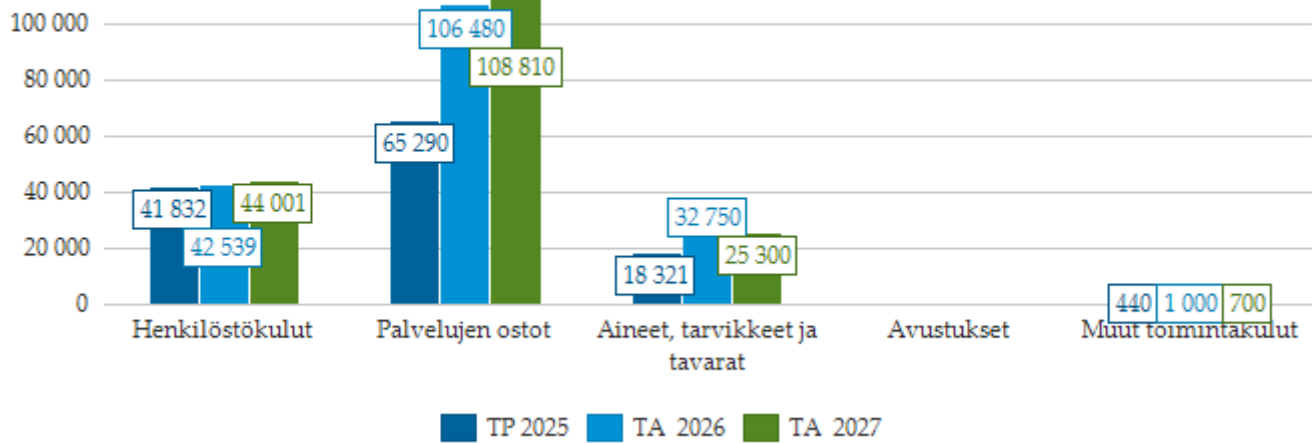
Kirjastossa on myös liikuntavälineiden lainausta. Uusia, lainattavia liikuntavälineitä hankitaan kirjastolle kartoitetun tarpeen pohjalta, talousarvion määrärahat huomioiden. Lisäksi vuonna 2024 käyttöön otettuun Vaalahalliin on hankittu erilaisia, yhteisöllistä liikkumista tukevia ja mahdollistavia liikuntavälineitä, joita jokainen saa lainata Vaalahallissa käytettäväksi. Valikoimaa täydennetään tarvittaessa ja myös kuntalaisilta tulevat toiveet pyritään huomioimaan.

Liikuntapalvelut tarjoaa myös liikunta- ja elintapaneuvontaa kuntalaisille omissa toiminnoissaan ja tapahtumissaan ryhmämuotoisesti. Yksilöllistä liikuntaneuvontaa tarjotaan myös hyvinvointialueen kautta vapaa-ajanohjaajalle ohjautuville asiakkaille.

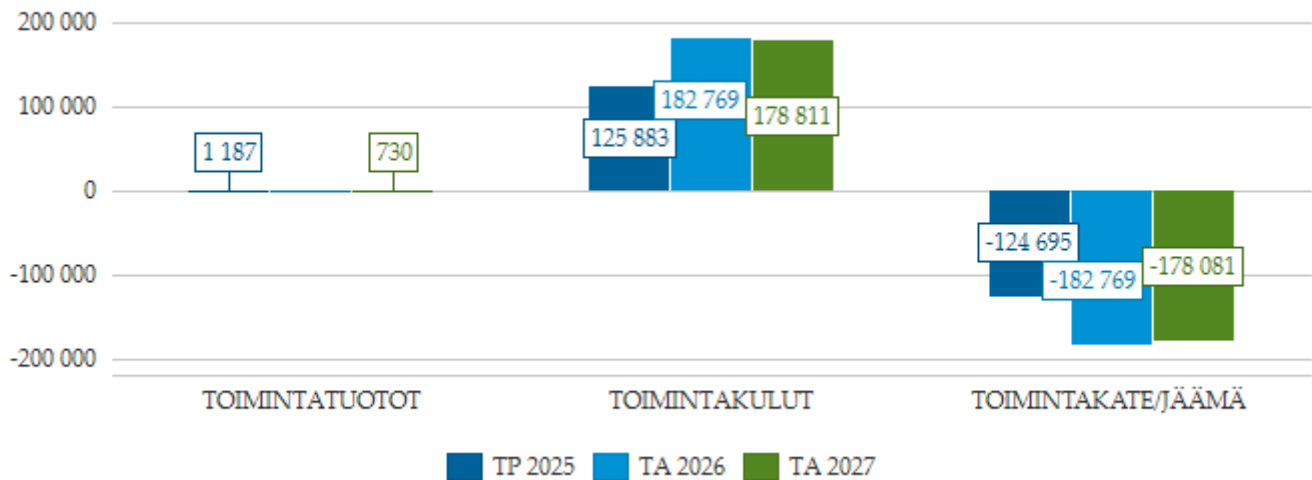
Liikuntapalvelut tarjoaa myös erilaisia vapaa-ajanpalveluita ja huomioi muun muassa tapahtumien järjestämisessä sen, että ne edistävät eri-ikäisten osallistujien liikunnallista aktiivisuutta.

Poikkihallinnollisesti jatketaan edelleen uusien liikuntapaikkojen (sisältäen ulkoilureitit) suunnittelu- ja kehittämistyötä. Ulkoilureiteille on tarkoitus hankkia vuoden 2027 aikana lisää kävijälaskureita, jotta reittien käyttömääristä saadaan entistäkin paremmin ajan tasaista tietoa.

Toimintakulut

Kulut ja tuotot

	TP2025	TA2026	TA2027	Muutos% TP2025-TA2026	Muutos% TA2026-TA2027
TOIMINTATUOTOT	1 187		730	-100,00 %	
TOIMINTAKULUT	-125 883	-182 769	-178 811	45,19 %	-2,17 %
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-124 695	-182 769	-178 081	46,57 %	-2,56 %

3.3 Nuorisopalvelut

Perustehtävä/Toiminta-ajatus - Muutokset 2027

Nuorisopalvelut vastaavat nuorisolain mukaisista kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvista tehtävistä. Vaalan kunnan nuorisopalvelut sisältää mm. nuorisotyön nuorisotilalla, koulussa, lapsille ja nuorille suunnatut retket ja leiritoiminnan, erilaiset tapahtumat, etsivän nuorisotyön, nuorten kesätyöllistämisen ja nuorten työpajatoiminnan. Vuonna 2025 aloitettua 14-vuotiaiden nuorten kesätyöllistämistä jatketaan myös vuonna 2027.

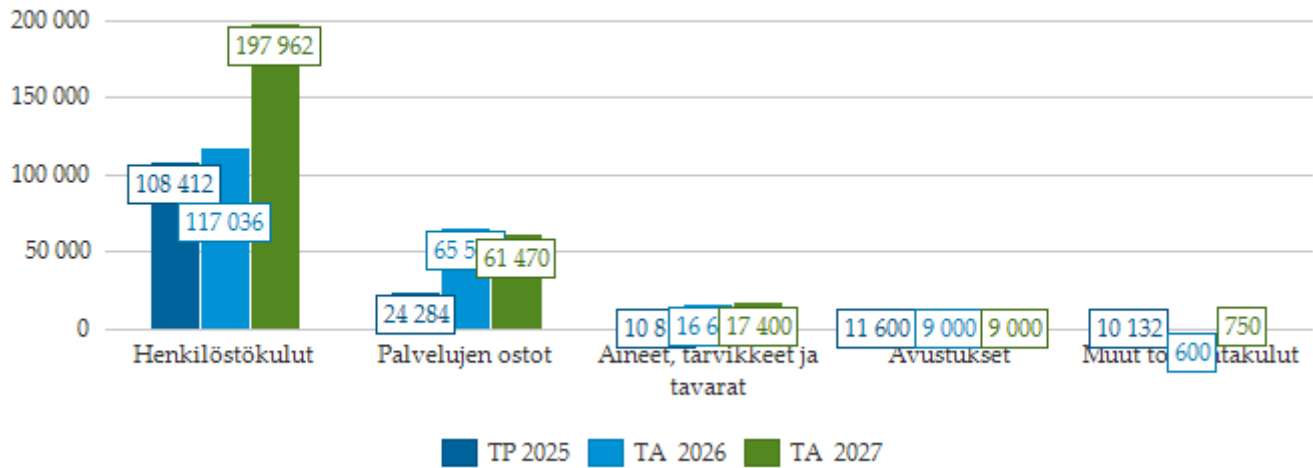
Nuorisotilatoiminta siirtyy vuoden 2025 lopulla kunnan omistamaan, Apaja-nimiseen kiinteistöön Teollisuustielle hyvinvointiosaston henkilöstön siirryttyä työskentelemään uuden kunnanviraston tiloihin. Nuorisotilatoimintaa jatketaan Apajan tiloissa, joihin toteutettiin muun muassa keittiö- ja lattiaremontti vuoden 2026 aikana.

Nuorisotyössä ja sen vuositason suunnittelussa huomioidaan Laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman strategiset tavoitteet ja niihin pohjautuvat, ikäryhmälle suunnitellut toimenpiteet asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi. Vuonna 2026 aloitettua tyttöjen omaa nuokkaria eli tyttöjen klubia jatketaan vuonna 2027. Nuorilta itseltään tulleen toiveen mukaan aloitettiin syyskuudella 2026 nuorisoillat joka viikkoisen perjantain nuokkarin lisäksi kerran kuussa lauantaisin. Lauantain nuokkareita jatketaan myös vuonna 2027. Lisäksi kokonaan uutena toimintona aloitetaan yläkouluikäisille tarkoitettu mopopaja yhteistyössä paikallisen yrittäjän kanssa. Lisäksi nuorisopalvelut tekee tiivistä yhteistyötä sivistysosaston kanssa nuorten kansainvälistymistä tukevassa Erasmus-hankkeessa, mikäli hankkeelle saadaan myönteinen päätös.

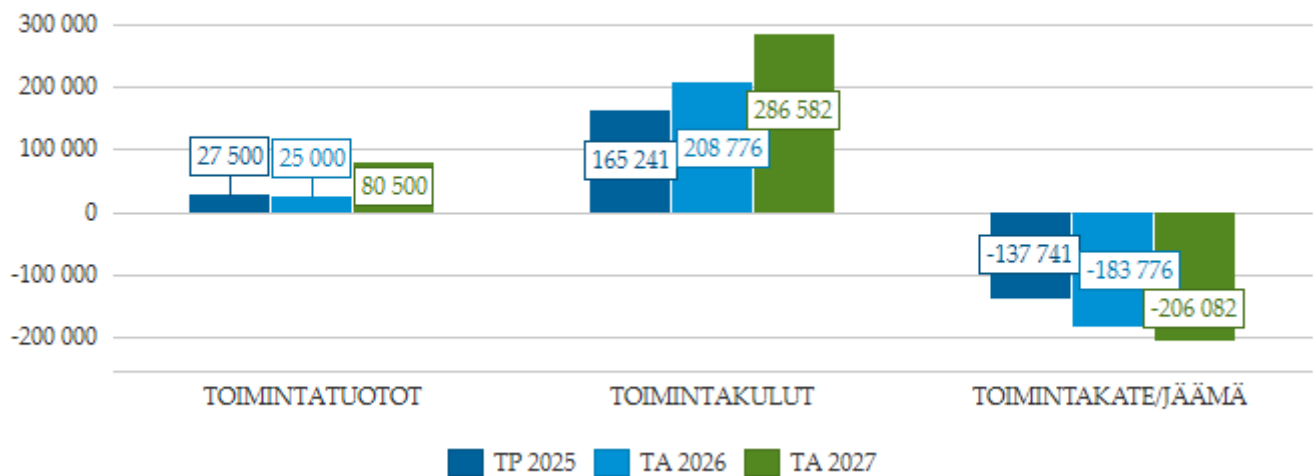
Nuorisolain 10 §:n mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Vaalan kunnassa on vuonna 2027 etsivä nuorisotyöntekijä (1 htv). Kuten tähänkin saakka, etsivään nuorisotyöhön haetaan rahoitusta Lupa- ja valvontavirastolta.

Nuorten työpajatoiminta aloitettiin jälleen heinäkuussa 2026 muutaman vuoden tauon jälkeen. Työpajalla tarjotaan 18-28 -vuotiaille tavoitteellista ohjausta ja valmennusta ryhmä- ja yksilöohjauksena nuoren yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen ja avoimille työmarkkinoille, tai ohjautua muuhun tarvitsemaansa palveluun. Työpajalla harjoitellaan myös arjen ja elämänhallinnan taitoja. Toiminta on vapaaehtoista ja maksutonta. Vuodelle 2027 haetaan Lupa- ja valvontavirastolta rahoitusta nuorten työpajatoimintaan yhden henkilötyövuoden verran.

Toimintakulut

Kulut ja tuotot

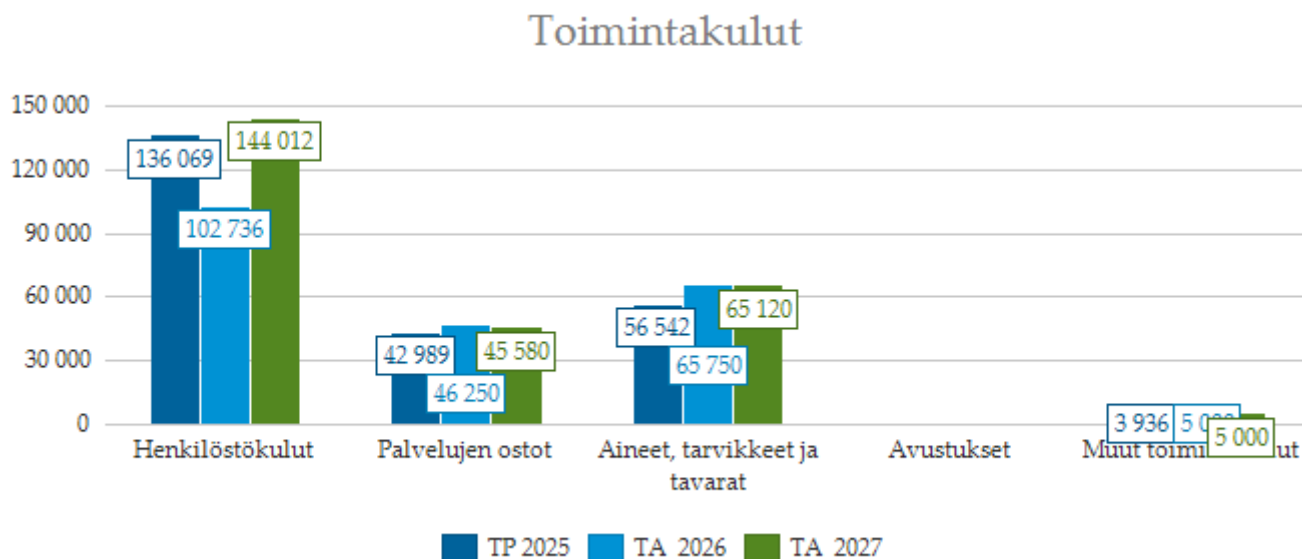
	TP2025	TA2026	TA2027	Muutos% TP2025-TA2026	Muutos% TA2026-TA2027
TOIMINTATUOTOT	27 500	25 000	80 500	-9,09 %	222,00 %
TOIMINTAKULUT	-165 241	-208 776	-286 581	26,35 %	37,27 %
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-137 741	-183 776	-206 081	33,42 %	12,14 %

3.4 Kirjastopalvelut

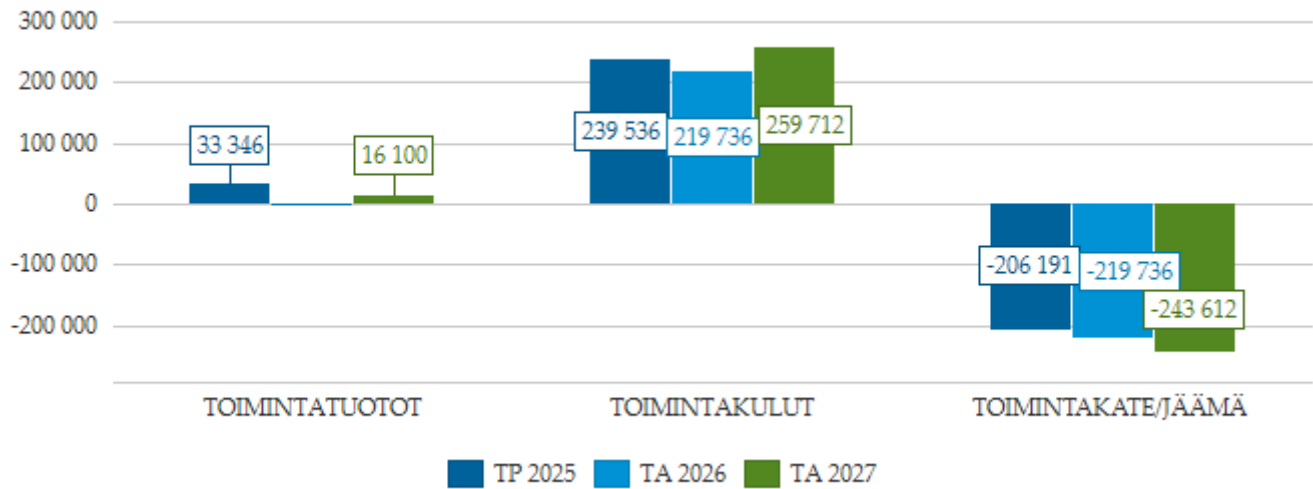
Perustehtävä/Toiminta-ajatus - Muutokset 2027

Vaalan kirjasto kuuluu OUTI-kirjastoverkkoon. Kirjaston palveluja kehitetään ja monipuolistetaan osana OUTI-kirjastokimppaa. Kotiseutukokoelmaan kerätään muistiinmerkittyä tietoa kotikunnastamme.

Kirjastopalveluihin kuuluu eri-ikäisille suunnatun kirjallisuuden, lehtien, musiikin lainaamisen lisäksi liikunta- ja vapaa-ajan harrastevälineiden lainaamista. Valikoiman täydennyksessä ja uusimisessa huomioidaan myös kuntalaisilta tulleet toiveet. Vaalan kirjaston palveluihin kuuluu lisäksi e-palveluita. Kirjastolla järjestetään pitkin vuotta erilaisia tapahtumia sekä kirjailijavierailuja. Kirjastossa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan lukemiseen liittyviä hankkeita. Kirjaston toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan siten, että se tukee osaltaan laajan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista.

Kulut ja tuotot

	TP2025	TA2026	TA2027	Muutos% TP2025-TA2026	Muutos% TA2026-TA2027
TOIMINTATUOTOT	33 346		16 100	-100,00 %	
TOIMINTAKULUT	-239 536	-219 736	-259 712	-8,27 %	18,19 %
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-206 191	-219 736	-243 612	6,57 %	10,87 %

3.5 Kulttuuripalvelut

Perustehtävä/Toiminta-ajatus - Muutokset 2027

Vaalan kunnassa taiteen ja kulttuurin edistäminen on osa kunnan hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämistä. Lisäksi kulttuuritoimintaa edistämällä Vaalan kunta vahvistaa asukkaiden osallisuutta. Hyvinvointiosasto toimii kulttuuripalveluiden vastuullisena toimialaosastona Vaalan kunnassa. Sivistysosasto vastaa osaltaan kulttuuripalveluiden tuottamisesta sivistystyön ja vapaan sivistystyön opetuksessa. Vaalassa kulttuuripalveluja tuottavat kunnan lisäksi järjestöt ja yksityiset henkilöt.

Kunnan tuottamia kulttuuripalveluja ovat:

- Kirjasto
- Oulujärven kansalaisopisto ja taiteen perusopetus
- Kunnan järjestämät tai tilaamat kulttuuriesitykset ja tapahtumat
- Lamminahon perinnetalon toiminta

Kulttuuripalvelut tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuksia osallistua, harrastaa ja kokea kulttuuria eri muodoissa yhteistyössä paikallisten yhdistysten, yhteisöjen, ja muiden toimijoiden kanssa. Talousarviovuonna kulttuuripalveluissa painotetaan matalan kynnyksen kulttuuritoimintaa, kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia sekä paikallisen kulttuuriperinnön ja identiteetin vahvistamista. Tavoitteena on järjestää monipuolista kulttuuritoimintaa eri ikäryhmille.

Talousarviokaudella kulttuuripalveluissa varaudutaan Valentin Vaala -elokuva festivaalin ja Vaalan Venetsialaisten jatkamiseen sekä niiden konseptien kehittämiseen. Tapahtumien toteutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota yhteistyöhön paikallisten toimijoiden, yhdistysten, yritysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

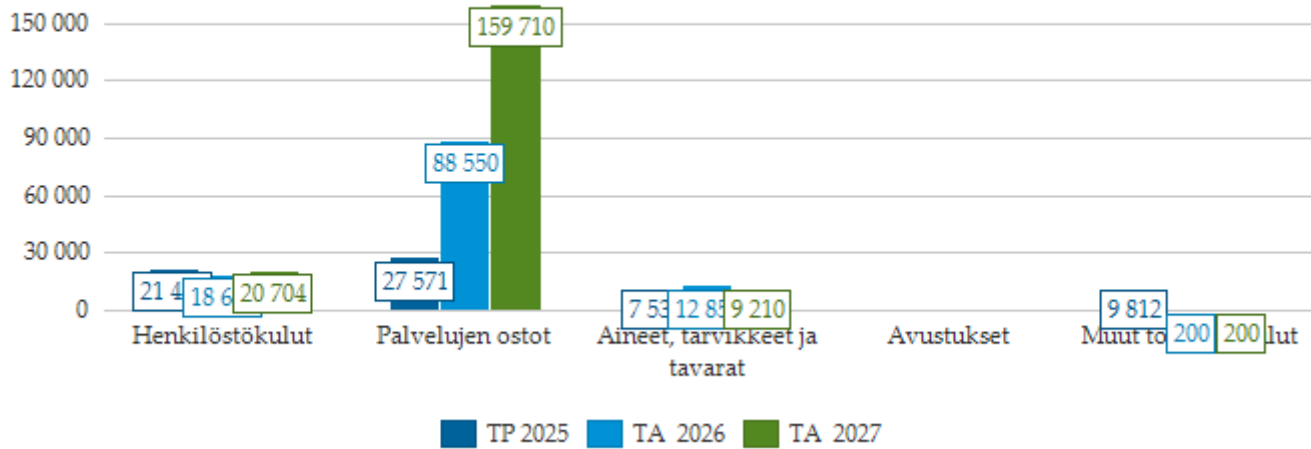
Tavoitteena on rakentaa tapahtumista pitkäjänteisesti kehittyviä ja Vaalan kulttuuritarjontaa, matkailua ja kuntakuvaa tukevia kokonaisuuksia. Tulevien vuosien toteutustapaa ja laajuutta arvioidaan vuosittain tapahtumista saadun palautteen, kävijämäärien, yhteistyömahdollisuuksien ja käytettävissä olevien määrärahojen perusteella.

Kunta avustaa kulttuuritapahtumia ja yhdistysten ja järjestöjen toimintaa kohde- ja perustoiminta-avustuksilla sekä kumppanuussopimuksin. Lisäksi kunta markkinoi tapahtumia Vaalan kunnan sosiaalisessa mediassa sekä tarvittaessa myös kunnan sähköisillä ilmoitustauluilla. Tapahtumailmoitukset näkyvät myös kunnan nettisivulla tapahtumakalenterissa, jonne pääsee myös Visit Vaala- sivuston kautta.

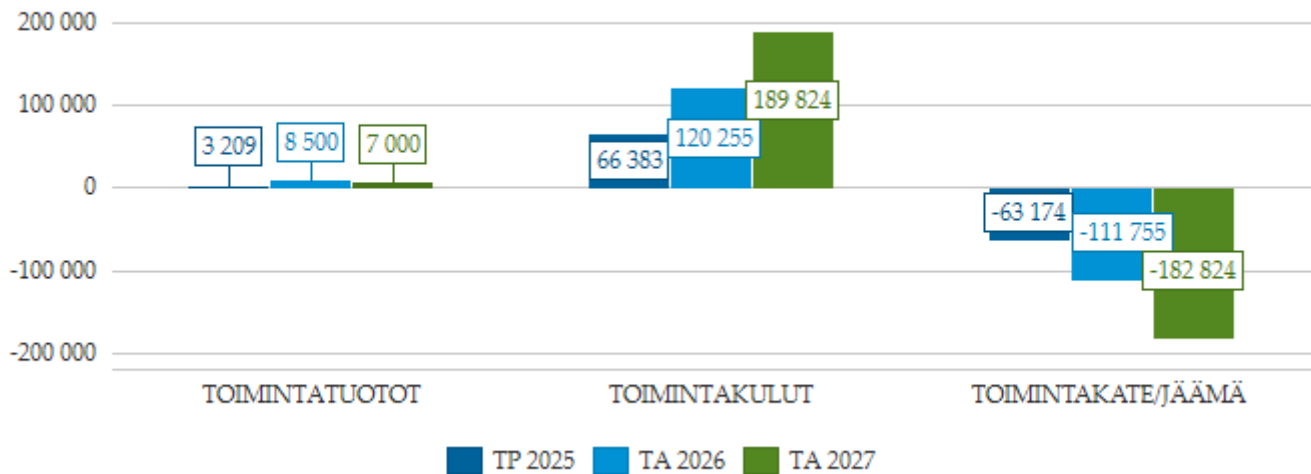
Kulttuuripalveluja kehitetään myös hanketoiminnan avulla. Vaalan kunta vastaa lisäksi Lamminahon talon kesäaikaisesta toiminnasta. Kulttuuripalveluissa tehdään alueellista yhteistyötä ja ollaan aktiivisesti mukana erilaisissa verkostoissa.

Vaalan kunta on mukana Humanpoliksen sekä Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa Oulujokilaakson kulttuuritiimissä.

Toimintakulut

Kulut ja tuotot

	TP2025	TA2026	TA2027	Muutos% TP2025-TA2026	Muutos% TA2026-TA2027
TOIMINTATUOTOT	3 209	8 500	7 000	164,86 %	-17,65 %
TOIMINTAKULUT	-66 383	-120 255	-189 825	81,15 %	57,85 %
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-63 174	-111 755	-182 825	76,90 %	63,59 %